

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Venise, Segno della Fontana, 1567](#)[Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VIII](#)[Item Mythologia, Venise, 1567 - VII, 09 : De Theseo](#)

Mythologia, Venise, 1567 - VII, 09 : De Theseo

Auteurs : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[90\] : De Theseo](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VII

[Mythologia, Francfort, 1581 - VII, 09 : De Theseo](#)

est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VII

[Mythologie, Lyon, 1612 - VII, 09 : De Theseo](#)

est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VII

[Mythologie, Paris, 1627 - VII, 10 : De Theseo](#)

est une transformation de ce document

[Afficher la visualisation des relations de la notice.](#)

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Document : "Mythologia, Venise, 1567 - VII, 09 : De Theseo".

Auteur(s) de la notice : Équipe Mythologia.

Éditeur : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle).

Consulté le 26/04/2024 sur la plate-forme EMAN :
<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/906>

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4
Ant. 50

Format in-4

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 218r°-220r°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Thésée](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière
modification le 28/04/2023

DE Atalanta Schenei filia, quæ corporis viribus, & celeritate pedum non solum feminas, sed etiam homines anteibat, hæc pauca habemus memoria digna: quod illa prior sagitta aprum Calydonium percussit, ut ait Isacius: quod victa fuit ab Hippomene cursu dum malis tribus Hesperidum colligendis retardata fuisset, quod in templo magnæ matris moræ impatiens nulla habita Deæ reuerentia cum Hippomene victore concubuit, quare Hippomenes in leonem, ipsa in leonem conuersa est. at cur hæc celebrata & memoriæ prodita sunt? quia significare voluerunt nihil aliud esse Atalantam, quam voluptatem; atque illum insanire, qui per summum capitis discrimen ac periculum illam expetat: quippe cum morbi, & pudor, & faculeatum iactura, & vitæ non pauca pericula, voluptatum sint comites; ad quas sine his peruenire nunquam conceditur. Qui igitur per summa pericula voluptatem expetuerit nulla habita vel Deorum immortalium, vel sanctissimarum legum reuerentia, quo pacto poterit humanam animi formam retinere, ac non in teterrimam belluam conuerti? ut igitur voluptates periculorum plenas deuitaremus, ut Deorum immortalium religionem coleremus, ut eorum loca sacra ne contemneremus, hæc ipsa literarum monumentis sunt tradita ab antiquis: qui nihil non vtile, plurimumque ad humanæ vitæ informationem pertinens, ad nos transmiserunt; si quis recte considerauerit cum omnia contra huius ætatis scripta ab imperitiis plerisque in lucem tradita, plena sint lasciuie, auaritiæ, adulationis; nihilque minus curent, quam ut viros bonos ac temperantes legentes efficiant.

Theseus Neptuni & Aethræ filius fuisse dicitur, ut traditum est in fabulis: quem tamen Plutarchus in eius vita non Neptuni, sed Aegæi fuisse scripsit; cui sententiæ assensit Ouid. etiam in his;

Nec pater est Aegæus, nec tu Pitheidos Aethræ
Filius: auctores saxa fretumque tui.

Fama est hunc aliquando cum puer esset adhuc, quo tempore Hercules Troezenem ad Pitheum venit, leonis pellem, quam gestabat Hercules, vidisse, atque securim e manu serui cuiusdam extorsisse illam belluam exsursum, quia leonem esse putasset, cum reliqui Troezeniorum pueri visa illa pelle aufugissent. Hic postea cum adoleuisset Hercules virtutem ac fortitudinem imitatus multos latrones & maleficos homines ubique sustulit, orbem terrarum peruagatus: & Scironem, qui in monte non procul ab Athenis intra Megara & Lithum, multos mortales e præcipiti loco deiecit, idem mortis genus experiri coegit, quo viatores ipse interimebat. Alii tamen dixerunt, inter quos fuit Socrætes, quod aduenis pedes lauandos protendebat, ac lauantes ex altissimo loco in mare deturbabat. Idem Theseus Cercyonem in Eleu sine palæstra suffocauit, sicut is solebat peregrinos: idem Procullem pinus ad terram vi descedentem & alligatos illis hospites arboribus in suum locum cæcis retinaculis reuertentibus crudelissime laniantem ac discerpentem, interemit; aliosque latrones varia crudelitatis genera in hospites exercentes obruncavit, ut testatur Plut. & Str. lib. 9. Hic tantæ virtutis fuisse dicitur,

Mythologiæ

ut multis viris fortibus fuerit auxilio in præclara facinoribus obeundis. nã & in Colchos cum Iafone nauigauit, & ad opprimendum aprum Ca'lydoniũ conuenit, & Adralto opem tulit in recuperandis cæzorũ ad Th. has cadaueribus, & cum Pirithoo Centauros debellauit, & ad inferos postea descendit, vnde fuit, ut diximus, ab Hercule liberatus. fama est quòd cum gloria Theseus, nominisq; virtutum suarum celebritate fidem propè omnem superaret, Pirithous volens eius virtutem experiri, boues illius è Marathone abegit tum iniuria hostis motus Theseus illum è vestigio persecutus est.

10 Pirithous nihil territus eius aduentu illi in sequenti etiam intrepidus sic ob-
 ulus. Theseus eius magnitudinem animi, corporisque prestantiam admira-
 tus in colloquium venit, quare coorta est inter illos amicitia. Iniuit autem
 Theseus societatem cum Pirithoo in loco quodam Atticæ non procul a Se-
 rapidis templo, ut ait in Atticis Pauf. Hæc ante Pirithoi societatem cum ef-
 set adhuc adolescens in Cretam cum iis nauigare uoluit, & vnus esse ex illis,
 qui quorannis pro morte Andogeï ad Minoem Cretæ regem tributum nomi-
 ne mittebantur; quos dicebant in labyrinthum inclusos à Minotauro vorari.
 fabulantur Asterium siue Minotaurum corpus totum habuisse hominis,
 ac caput bouis. hic erat in labyrinthi loco amplissimo & inextricabili via-
 rum multarum ambage, qui factus fuerat ad Aegyptii illius labyrinthi for-

[illegible]

30 *amplissimos muros, & ædificia Græcorum consideret, multo interiora & ope-
ra, & sumptus magnificentia hoc labyrintho apparebunt. Est sanè percele-
bre & magnificum templum illud Ephesium & Samium: atque Pyramides
fidem propè superant, quarum unaquæque cum multis Græcorum ædificiis
posset comparari. At labyrinthus ipsas etiam pyramides operum mirabi-
litate superat, longoque intervallo relinquit. Humus siquidem duodecim sunt
aulæ tecto coopertæ, portas habentes invicem oppositas, quarum sex in Bo-
ream spectant ordine conuersæ, sex Notum respiciunt. unus est murus exte-
rior, qui illas intra se continet. Domicilia sunt interius duplicia; alia qui-*

dem subterraneas, alia sublimia & sub illis numero ad tria milia, atque utraque ad numerum mille & quingentorum accedebat. ad huius imitationem labyrinthum excogitavit Dædalus in Creta, in quem includebantur iuvenes tributum nomine ad Minoem missi, qui à Minotauro vorari putabantur. Verum cum Theseus eò nauigasset, ab Ariadna Minois filia Dædalum inventionem edoctus fuit, quo pacto cæso Minotauro ab inextricabili viarum errore se expediret, & ad ingressum reverteretur, ubi filum annexerat. Hic igitur capta secum Ariadna salutis suæ artifice in Naxos insulam descendit, ubi à Baccho admonitus fuit ut Ariadnam relinqueret; qui timore diuino perculsus dum illam profundissimo somno immeritam vidisset vela in ventos explicauit, & ex insula profugit; quâ postea duxit Bacchus, & ex ea Thoan

tem, Ornopionem, straphylū, Euanthem, Extramym, Tautopolim suscepit. Memoria prodidit Theopompus Minoem cum Theseum, reliquamq; iuuenū Atheniensium manum accepisset, Peribææ amore captū fuisse; cuius libidini eū Theseus aduersaretur, ira cōmōtus Minos & alias multas cōtumelias dixit in Theseū, & illū Neptuni negavit esse filiū. His addidit præterea quod non posset eam gemmā, quā gestabat, si in mare abiecisset, sibi restituere. Deinde cum ea dixisset, gemmā in profundissimum gurgitem maris abiecit: quo tempore memorant Theseum cum illa gemma, & corona quadam ab Amphitrite dono accepta emeruisse: quam coronam ad perpetuam eius facinoris memoriam inter sydera relata a Neptuno fuisse inquirunt. Plurarchi tamē in Thesei vita illum filium aegēi fuisse scripsit eius, qui mari Aegæo nomē dedit; quamvis Nicocrates Cyprius ab insula caprarum vocata, Conon dicitur a capra Percania scilicet nominatum putavit: Nicostratus a Carystia, quæ fuit etiam Aegæa nominata. Atque cum prius in pagos dispersi essent homines Athenienses, ipse Theseus dictus est illos in vna monia inclusisse, legesque dedisse, & popularem administrationem ibi instituisse, quæ usque ad ea tempora perduravit, quibus Pisistratus oppressa republica Tyrannidem inuasit. Fama est Theseum fuisse iuvenorem palestræ, ut ait Pausanias in Atticis, artemque palestrarum perfecisse; cum antea corporis magnitudine tantum ac robore luctarentur, arte prorsus ignorata. Theseus multas mulieres rapuisse dicitur: nam Antiopen & Phædrā abduxit cum adiuit Træzenem Palante & eius filii cælis, quia res novas molirentur: & Aphydæ Helenam raptam ferunt, quæ ciuitas postea a Castore & Polluce Theseum insequentibus eversa est, & Helena recepta, ut ait Strabo lib. 9. quo tempore Theseus ætatis suæ annum quinquagesimum agebat. Cum vero Helena in Lacedæmonem a Theseotis, quod cum Theseo & Pirithoo iue-
rat, se recepisset, & Theseo grāvida Argis enixa est; ubi templum magnificū Lucinæ erexit, ut ait Erastriatus, & Paul in Corinthiacis: quamvis Quid, in Epist. Helenæ dicat illi virginītatem a Theseo minime ereptam in his;

An quia vim nobis Neptunius attulit heros,
Rapta semel, vide or bis quoq; posse rapi?
Crimen erat nostrum, si delinita fuisset:
Cum sim rapta, meum nil nisi nolle fuit.
Non tamen ex facto tectum tulit ille petiitum.
Excepto rediī passa timore nihil.
Oscula luctando tantummodo pauca proteruis
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.

Habuit filios Demophontem & Acamantem, de quibus ita meminit Euripides in Heraclitis;

Ἰὼν δὲ παῖς ἐστὶν Ἀμφιπόου τοῦ Περσίου,
Ἀκμαντὶ δὲ Ἀχαιῶν, τῷ δὲ Διὶ Περσίου Ἀχαιοῦ.

Est Demophon bono patre natus Theseo,
Acamasq; frater, verba qui nostra audiunt.

Narrant Theseo iactis fortibus Helenam contingere, ea tamen conditione ut prius iurarent, ut, utri illa eueniret, is operam suam concederet alteri dum mulierem sibi raperet. Fabulantur igitur hos audita eximia forma Proserpinæ ad inferos descendisse, diuturnoq; labore itineris scissos super saxo quodam cōsedisse apud inferos, unde postea surgere non potuerūt, donec

Mythologia

- donec ab Hercule ad Cerberum educendum eò profecto liberatus fuit Theseus. Hæc pauca de Theseo, quæ apud omnes poetas decantantur, quæq; fabulosis narrationibus magis, quam veris historiis sunt similia, ex illis multis, quæ de illo traduntur, colligere volui. Dicitur est Theseus Neptuni fuisse filius, quia viros fortes, qui humanarum virium facultatem superare videntur, aut quibus res maritimæ feliciter successissent, Neptuni filios antiqui vocarent, cum nullum Deum vel promptiorem vel ferociorem Neptuno haberent, in quæ referrent. Huius celebritas nominis apud multos scriptores claruit, quoniam ad Herculis imitationem permulta suæ virtutis exemplis ubique maleficis delendis hominibus dedit, crudelissimisque tyrannis & latronibus trucidandis. Fieri enim non potest, ut quæ præclare cum virtute gesta sunt, meritis laudibus, & honorificis scriptorum præconiis careant, quæ plurimum conferunt & impellunt ad clarorum virorum imitationem. Nisi taceantur insignium virorum res gestæ, ibi pro virtute desidiæ & ignorantiam dominari necesse est. Cur labyrinthi forma, & inexplicabiles viarum ambages, aut cur tot de Minotauro verba audiuntur? num posteris etiâ labyrinthi terrorem in animis imprimere voluerunt antiqui, qui nihil nisi ad utilitatem mortalium, & ad humanæ vitæ institutionem scripserunt? nihil aliud significare voluerunt per illum labyrinthum, nisi perplexam esse, multisque difficultatibus implicatam vitam hominum, cum ex aliis aliæ semper grauioribus oriantur, & quibus nemo se, nisi per singularem prudentiam & fortitudinem, explicare potest. Verum neque illud solum in priuatam vitam cadit, sed multo magis in magistratus, & in avaritiam, & in ambitionem hominum, quæ omnia mirificis difficultatibus sunt implicata. Nam si viri boni & prudentes potius, quam ambitiosi somnium rerum præsent, omnes difficultates propè, quibus humana vita vexatur, deleantur, quoniam nihil est a deo formidabile, aut arduum, aut laboriosum, quod virtute non superetur. Hæc una causa fuit cur tot de Theseo apud omnes scriptores audiuntur; neque enim potuit sine Dædali arte se Theseus explicare, siue sine diuinitate quadam & præstantia ingenii. Verum quis difficilior est voluptatum, quam difficultatum certamen; multiq; superatis omnibus horrificis monstris, & grauissimis periculis postea voluptatibus ita fuerunt irretiti, ut in summum capitis discrimen peruenerint. idcirco multas mulieres à Theseo raptas, & cum in grauissimas ærumnas propter mulieres deniq; incidisse, fabulantur; cum vix fratrum Helenæ impetum euasisset, & à Cætauris propè fuerit oppressus, & ad inferos descendens inde redire, nisi adiutore Hercule, non potuerit. Nam cum firmitate neruorum, corporisq; fortitudine eximia aliquando & effrenata libido esse consuevit, quæ temperantia & quadam animi moderatione indiget. Hanc tamen fabulam ad historiam nonnulli perducere conantur, ut testatur Zezes hist. 5 t. chil. 2. & Plut. in Thesei vita; qui Proserpinam illam filiam Molossorum Regis Plutonis fuisse inquit, uxorem Cæterem, Cerberum acerrimum canem, cuius Regis filiam rapere Theseus ac Pirithous parantes deprehensi sunt. Tum Pirithous ab eo cane laniatus interiit, Theseus in vincula coniectus sequentibus temporibus ab Hercule eò accedente liberatur. Pausan. in Atticis non per dolum inquit ad Plutonium Thesprotorum Regem hos venisse, ac filiam rapere voluisse; sed Pirithoum nimia uxoris cupiditate impulsus arma cepisse; tum exercitus magna parte amissa cecidisse in pugna Pirithoum, ac Theseum captum

peum in vincula ad Cūhyrum coniectum, quem finem omnes propè illegitimæ libidines sortiuntur. At nunc dicatur de Tereo.

De Tereo.

Cap. X.

Tereus Martis & nymphæ Bistonidis filius, grauiſſimum & ipſe ſupplī-
cium ſubiuit ob immoderatam libidinem: quippe cum non à patria ſo-
lum profugere coactus ſit, ſed etiam humanā figuram in formam auis
commutauerit. Hic Pandionis Athenarum Regis & Zeuxippes filiam Pro-
gnem vxorem duxit, cum ipſe Thraciæ & Phocidi imperaret. Fama diu in-
ualuit apud Phocenſes, vt in eorum rebus ſcripſit Pau. Philomelam in auem
ſui nominis apud ipſos ob Terei timorem fuiſſe mutatam. Res autem ita ſe
habuit, vt tellatus eſt Ouidius lib. 6. Metamor. Fertur Tereus aſſiduis pro-
pè precibus Prognem impuſus ad ſororem Pandionem aliquandò conten-
diſſe, illumque rogari vt ſecum Philomelam ad viſendam ſororem mitteret:
quod cum facile à Pandione impetraret, vt pote qui virum bonum & tem-
perantem generum ſuum arbitraretur. tum ſerunt in itinere Tereum cum
ad Parnafi urbem Daulidem adueniſſe, in amorem Philomelæ incidiſſe, quā
etiam per vim demum vitiauit, cum illa libidini Terei diutius reluctaretur.
Enimvero ne illa poſtea tam turpe facinus, & impuram ſorori, vel alteri
cuiſiam indicaret, illi linguam præcidit, ac mortuam eſſe in itinere ſorori
Progne nuntiauit. Deinde Philomela rem clam per nuntios ſuo ſanguine
ſcriptam ad ſororem miſit, vel potius, vt ſenſit Nicocrates, acu pictam ad il-
lam clam deferendam curauit. Id ægre ſerena Progne, facinusque tam atrox
non impune commiſſum eſſe oportere rata, filium Ictym, quem vnicum ha-
bebat Tereus, coctum epulandum patri appoſuit. Deinde cum Tereus Ictym
aduocaret, extremas corporis partes Progne Tereo oſtendit, eumque à patre
eſum fuiſſe demonſtrauit. Iis conſpectis Tereus ad ſtringendum enſem ac-
cuerit vt eodem filii viciſceretur, quare Deorum conſilio Progne in luſcin-
iam conuerſa eſt, vt celerior ad fugam eſſiceretur: hanc ſequens Tereus ſic
vpupa, quam, cum eſſet tardior, allequi non potuit. Philomela verſa eſt in
hirundinem, & Ictys in phaliſianum, quæ omnia in thracia iuxta Daulim op-
pidum contigerunt, vt ait Stra. lib. 9. Hanc fabulam breuiter explicauit Vir-
gil. ita in Sileno;

Aut vt mutatoa Terei narrauerit artus.

Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit.

Quo curſu deſerta petiuerit, & quibus ante

Infelix ſua recta ſuperuolitauerit aliis.

Quamuis iſtico more Philomelam hic dixit, pro Progne. Inde dicta eſt
Aedon, ſive Philomela, ſive Luſcinia eadem Progne, Ictym aſſiduis lamen-
tationibus aduocare, & querulas cantilenas in ſyluis effundere, vt ait Ho-
me. lib. 7. Odyſſ. in his;

ὦ φίλῃ Τεῖ ἀνδραγῆτι κῆρυ χλωρῇ δαδῶν

καλὴν ἀνδραγῆτι κῆρυ πῶς ἐτάρηται,

ἀνδραγῆτι ἢ πελάγεσσι κατὰ γαίης ἀνθρώποις.

ἢ τὴν ἑαυτὴν τρυφῶντα χεῖρα πάλιν ἑαυτῇ φωνῇ,

παῖδ' ἀναφωτίζουσα τὸν αἰὲν φίλον.

Sic canit, vt vernis arriſcent ſoribus arua,

Et